

Michl čeká na prověrku. Není jisté, zda ji dostane

Guvernér České národní banky (ČNB) požádal o udělení bezpečnostní prověrky ihned po tom, co ho prezident Miloš Zeman jmenoval do funkce. Její získání požadují interní předpisy ČNB, Michl ji však na rozdíl od svých předchůdců ani po devíti měsících nedostal, přestože disponuje prověrkou s nižším stupněm z doby, kdy seděl v bankovní radě. Vyřizování jeho žádosti nadále pokračuje a trvá nezvykle dlouho.

Aleš Michl požádal Národní bezpečnostní úřad (NBÚ) o udělení prověrky na nejvyšší stupeň „přísně tajné“ 16. května – pět dní po jmenování do čela centrální banky. Podle zákona musí úřad rozhodnout do devíti měsíců. Ředitelka odboru komunikace ČNB Petra Krmelová deníku Echo24 potvrdila, že Michl prověrku zatím neobdržel. „Je třeba vzít v potaz, že v době podání žádosti o osvědčení fyzické osoby pro stupeň přísně tajné byl v České republice vyhlášen nouzový stav. V době, kdy je vyhlášen nouzový stav (nouzový stav platil loni na jaře kvůli přílivu uprchlíků z Ukrajiny pozn.red.), lhůty neběží,“ doplnila Krmelová. To deníku následně potvrdil i mluvčí NBÚ Jaromír Kadlec.

První bez prověrky?

Přestože bezpečnostní úřad ve věci dosud nerozhodl, délka řízení vyvolává v odborných kruzích spekulace, neboť oficiální statistiky úřadu uvádí, že rozhodnutí běžně netrvá déle než čtyři až sedm měsíců. To potvrdil i bývalý guvernér Jiří Rusnok v pořadu Otázky Václava Moravce, kde řekl, že „prověrku obdržel do čtyř měsíců stejně jako jeho předchůdci.“

Všichni předchozí guvernéri prošli řízením bez problémů, neudělení prověrky Michlovi by bylo bezprecedentní. Přestože zákon její získání nenařizuje, interní pravidla ČNB mluví zcela opačně. Michl by měl zároveň v bu-

Aleš Michl.

Foto: archiv

doucím vykonávání svého mandátu četné praktické problémy, neboť jako šéf centrální banky často dochází na jednání vlády či dokonce Bezpečnostní rady státu. „Můžou nastat situace, kdy by se měl seznámit s přísně utajovanými informacemi. A pokud tuto prověrku mít nebude, jednání by se účastnit nemohl,“ upozorňuje šéf rubriky Byznys Seznam Zprávy Martin Jašminský.

Co bude dál

Pokud NBÚ nevyhoví guvernérově žádosti, nově zvolený prezident Petr Pavel by se ho mohl pokusit odvolat. Tento proces je právně složitý a vyžaduje kontrasignaci premiéra. Pro odvolání uvádí zákon dva možné důvody: nesplnění podmínek pro výkon funkce a vážné pochybení. Podle ná-

zoru ústavního právníka Jana Kysely jde až o krajní řešení, které ale není nereálné. „Záleží na tom, z jakého důvodu by guvernér prověrku na přísně tajné nedostal,“ řekl Kysela v rozhovoru pro Echo24.

Situace se odehrává v časech rekordně vysoké inflace – v lednu vyšplhala k 17,5 % – se kterou ČNB podle některých odborníků bojuje nedo-

statečně. Kontroverzi zároveň vyvolalo dosazení bývalého hradního protokoláře Vladimíra Kruliše do funkce kancléře centrální banky, jež nepřímo avizoval prezident Zeman i samotný Michl. Politici a experti mají strach o snížení důvěryhodnosti, které se dosud ČNB jako instituce těšila.

JAKUB HRÍBEK

Členové bankovní rady

guvernér ČNB	Aleš Michl
viceguvernér ČNB	Eva Zamrazilová
viceguvernérka ČNB	Jan Frait
člen bankovní rady	Tomáš Holub
členka bankovní rady	Karina Kubelková
člen bankovní rady	Jan Kubíček
člen bankovní rady	Jan Procházka

Editorial

Naše milé čtenářky a stejně milí čtenáři.

Začínáme v letním semestru opět s novinami Fleš, po kterých se vám jistě už stýskalo.

Fleš bude tentokrát vycházet v rámci volitelných předmětů, opět za pomoci magistra Jaroslava Slance, který bude texty a fotografie lámat.

Pro letní semestr jsme si nachystali několik inovací. První strana zůstane zpravodajská, tak že bude obsahovat otevírací článek, zajímavé aktuální zprávy a editorial.

Druhá strana se zaměří na komentáře a další osobnější publicistické texty. Více si budeme všímat dění na neďalekém Slovensku. Plánujeme také druhou stranu někdy zaměřit celou na zajímavá a důležitá témata, včetně například rozhovorů nebo anket.

Třetí strana bude kulturní – například recenze, kritiky, tentokrát i pravidelný fejeton.

Poslední strana bude opět víc publicistická. Dobré rozhovory, kratší reportáže, vědecké okénko a autorská povídka.

Poslední číslo v květnu bude tradičně bulvární včetně oblíbené módní policie. Několik adeptů a adeptek už máme teď. Podle vzoru „do očí se jí dívat nebudete, hubneme do plavky a předvedl svoji chloubu“.

Vaše redakce.

Hurá! Jaro se blíží, ale meze ještě neoschly.

Stalo se v uplynulém týdnu

Eva Adamczyková, dříve Samková.

Foto: archiv

Eva Adamczyková se podruhé stala mistryní světa ve snowboardcrossu

Gruzie – Na šampionátu ve freestyleovém lyžování a snowboardingu v gruzínském Bakuriani si ve středu česká snowboardistka dojela pro svůj druhý titul v kariéře. Ve finálové jízdě suverénně vedla již od startu. Triumfovala

i přes nepříznivé počasí, které komplikovalo trénink a program závodu. Jedná se o její první vítězství v závodu světového poháru od návratu po zranění kotníků.

Vlaková nehoda v Řecku vyvolává protesty

Atény – Nejen v řeckém hlavním měs-

te se v noci odehrály velké demonstrace. Nepokoje v Aténách či Soluni nastaly po úterní srážce vlaků poblíž města Larisa. Nespokojení občané kritizují vládu za špatný stav železniční infrastruktury, která potřebuje modernizaci. Neštěstí si dle dnešních zpráv vyžádalo nejméně 42 obětí. Na trati mezi Aténami a Soluní podle šéfa asociace strojívedců chybí elektronický varovný systém. Zodpovědnost za nehodu a špatný stav trati přijal řecký ministr dopravy Kostas Karamanlis, který následně rezignoval. (ČTK)

Finský parlament odsouhlasil členství v NATO

Helsinky – Finský parlament schválil poslední legislativní úpravu, která severské zemi umožní vstup do Severoatlantické aliance. Poslanci hlasovali v poměru 184 pro a 7 proti. Aby se Finsko mohlo připojit k NATO, musí ještě všech třicet členských zemí vyjádřit souhlas. Představitelé Maďarska a Turecka však svolení zatím nedali. (AP)

Fialova vláda schválila revizi programového prohlášení

Praha – Pětikoalice včera oznámila aktualizované body jejich programu. Uvedla však, že hlavní cíle se nemění. Prozápádní orientace země, podpora vzdělávání či digitalizace jsou stále priority. V nové verzi však došlo k menším úpravám. Zavazují se vydávat dvě procenta HDP na obranu již od příštího roku, oproti původnímu roku 2025. Dále chtějí vytvořit systém pro uplatňování aktivní lékové politiky nebo upravit legislativu pro rychlejší výstavbu vysokorychlostní železnice.

Poslanecká sněmovna bude dnes pokračovat v jednání o valorizaci důchodů

Praha – Po přerušení, ke kterému došlo dnes v jednu hodinu po půlnoci, se členové dolní komory vrátili do lavic v sedm ráno. Jednání, které začalo v úterý dopoledne, trvá kvůli obstrukcím opozičních stran již 39 hodin.

Opozici se nelíbí upravená valorizace důchodů – 760 korun místo plánovaných 1770. Hlasování o vládní novelě nejdéle bránil Tomio Okamura z SPD. Ve čtvrtek poslanci odsouhlasili stav legislativní nouze, pořad schůze a omezili řečnickou dobu. (ČTK)

Z Kennedyho vesmírného centra dnes odstartovala raketa Falcon 9

Florida (USA) – Z amerického kosmodromu se krátce po půlnoci vznesla raketa Falcon 9. Původně měl start proběhnout v pondělí, ale Národní úřad pro vesmír a letectví (NASA) jej z technických důvodů zrušil. Na Mezinárodní vesmírnou stanici dopraví v lodi Crew Dragon čtyři astronauty. Mezi nimi je i historicky druhý astronaut původem ze Spojených arabských emirátů Sultán Nijadí. Společně budou plnit šestiměsíční misi. Jedná se také o šestou posádku vyslanou ve spolupráci NASA a Space X. (ČTK)

LUKÁŠ PASTEJŘÍK

Pohádky ovčí babičky: obstrukční kabaret, den třetí

Již třetí den pokračuje v největším českém kabaretu, v pražských kulobrárech zvaném Poslanecká sněmovna, galapředstavení Pohádky ovčí babičky. Alespoň tak jedna z jeho hlavních postav, Alena Schillerová, pojmenovala (hlasem pohádkového vlka samozřejmě) opoziční obstrukční peklo provádějící jednání o vládním návrhu na snížení sazby zákonné valorizace důchodů. Po zahrádkářském zákoně druhé nejtráskavější téma v historii českého parlamentarismu. Hlavní role: Alena Schillerová, Andrej Babiš a Tomio Okamura.

Významnou roli však v kabaretním představení hrají i zástupci vládnoucí pětikoalice. Rozhodli, že celé jednání proběhne ve stavu legislativní nouze, tedy ve zrychleném řízení. To je první rovina celého problému. Odůvodňování tohoto kroku sice po roce a půl fungování vlády přineslo konečně alespoň nějakou práci ministrově pro legislativu Michalu Šalomounovi (a už tak zbývá něco najít pouze Heleně Langšádlové), což je určitě velký bonus, ale jinak se jedná o krok zcela zbytečný. Vláda měla vývoj inflace zcela jednoznačně předvídat a s jedním tak začít mnohem dříve. To by však mohlo ohrozit zvolení „jejího“ kandidáta v prezidentských volbách, generála Petra Pavla.

Další rovínou problému je pak samotný návrh nové úpravy. Podle zákona musí být důchody postupně navyšovány úměrně k míře růstu inflace. Ta v České republice (vzhledem k zemanovskému vedení České národní banky, více na první straně) raketově vzrostla, a tudíž měly raketově vzrůst

i vyplácené důchody, průměrně o 1770 korun měsíčně. Co by však raketově rostlo zároveň s důchody? Vrasky na čele Zbyňka Stanjury. Deficit státního rozpočtu by totiž nabobtnal o dalších zhruba 20 miliard korun, s nimiž ministr financí až hanebně nepočítal. Vláda se tak rozhodla valorizovat o „pouhých“ 760 korun.

Bez ohledu na procesní stránku a načasování je ale tento krok zcela odůvodněný. Důchodci jsou totiž jedinou skupinou obyvatelstva, jíž se zmíněná enormní inflace téměř nedotkla, a to právě díky valorizaci. Takže zatímco reálné mzdy pracujících lidí klesají enormním tempem, důchodci stále plní Kauflandy. Zároveň snížení valorizace proběhne pouze o částku, kterou jim dříve nad rámec valorizace v rámci volebních dárečků věnovala neaktivnější česká instamodelka, krotitelka pávů, básnířka, nadšená skautka a shodou okolností (či nešťastných náhod) i bývalá ministryně financí Alena Schillerová.

Nový program Andreje Babiše: gerontokracie

Ve veřejném prostoru se často zmiňuje pojem mezigenerační solidarita (a nechybí samozřejmě ani na programu představení Pohádky ovčí babičky), coby jeden z pilířů českého důchodového systému. Tento institut by však měl fungovat recipročně. Důchodci nemohou pobírat důchody zvýšené o sto procent inflace v době, kdy se všechny ostatní vrstvy obyvatelstva musí uskromnit, a ještě tímto navyšením okrádat generace budoucí. Jelikož státní dluh zaplatí jejich vnuci

a právnuci, tedy (jak politici rádi říkají) budoucnost národa.

Senioři jsou totiž sice velmi důležitou skupinou obyvatelstva (a především velmi důležitou voličskou skupinou), ovšem není přípustné, aby hlavní roli na budoucnosti státu hrál zájem generace, které se tato budoucnost již s prominutím nebude týkat. Není přípustné, aby se Česká republika změnila v gerontokracii. Tak by si to zřejmě přál průměrný český důchodce Andrej Babiš (68), který hned po prezidentských volbách zavrhnul mír a principy gerontokracie se tak rázem staly hlavními body jeho programu. V budoucnu tak bude hnutí ANO (v rámci populismu sobě vlastního a v rámci úpadku kreativity obměněného marketingového týmu) třeba nabízet i ústavní právo na slevové akce v Kauflandu, změnu hymny na Vzhůru k výškám Heleny Vondráčkové a přepis nápisu na prezidentské standardě na heslo správného seniora a druhé vlády Andreje Babiše: „Zlatí komunisti.“ Návrhy jsou to podobně absurdní jako skutečnost, že důchodci budou jedinou skupinou obyvatelstva, jehož se nijak nedotkne zvyšující se inflace.

Druhé dějství u Ústavního soudu?

Obstrukční kabaret dříve nebo později skončí a vláda skrze neprůstřelnou stoosmičku svůj návrh prosadí. Pohádky ovčí babičky však možná budou mít zajímavou dohru. Opozice chce totiž zákon napadnout u Ústavního soudu. Ten umí přinést zvrat do každého příběhu, vzpomeňme si například na veleúspěšné představení

Naděšená skautka Alena Schillerová

Foto: instagram AŠ

Melčák. V tomto případě se však velká část právnické obce na možnosti úspěchu žaloby shoduje, protože důchodcům již nárok na vyplacení důchodů navyšovaných o valorizaci vzniknul.

Někdo (namátkově třeba Jaroslava Pokorná Jermanová) by mi teď mohl namítnout: „Já nejsem právník a myslím, že ani vy ne,“ a já bych samozřejmě musel říct, že právník (zatím) opravdu nejsem. Dovolím si ovšem tvrdit, že vedle subjektivního práva důchodců hraje roli i výše popsaný princip mezi-

generační solidarity a stav veřejných financí. Myslím tedy, že je na základě rozhodovací praxe Ústavního soudu reálné, aby v rámci své za třicet let tvrdě vybojované role třetí komory Parlamentu přihlédl právě k těmto institutům.

Nic to však nemění na skutečnosti, že Pohádky ovčí babičky jsou degradací parlamentní kultury a urážkou každého návštěvníka kabaretu. Těmi jsou však bohužel všichni občané České republiky.

MATYÁŠ MICHÁLEK, 20 LET

Slovenský cirkus bez principála je plný klaunov

V časech vojny, zemetrasení a všeobecného svetového chaosu, sa slovenská politická scéna nenechala zahanbiť a drží s dobou. Po páde vlády a neúspešnom referende nechtajú boje medzi predstaviteľmi vládných strán, parlament sa trasie v základoch pod tlakom nádavok a hádok a vo vnútri samotných hnutí vládné zmätkok, aký sme na Slovensku už dlho nezažili.

Neúspešné referendum za 9 miliárd eur

Po tom, čo parlament vyjadril nedôveru vláde Eduarda Hegera, sa konalo referendum o predčasných voľbách iniciované opozičnými stranami. Neúspešné hlasovanie, ktorého sa zúčastnilo len niečo cez 27% voličov, mnohí označili za zbytočne vyhodnené peniaze. Predseda strany Hlas Peter Pellegrini a predseda strany Smer Robert Fico ho však aj naďalej pokladajú za úspech. Fico, ktorý za drahé referendum prevzal zodpovednosť, vyhlásil, že „aj napriek tomu, že to bolo mediálne a zo strany koalície a prezidentky najignorovanejšie referendum v histórii Slovenska, došlo k referendovým urnám 1,2 milióna voličov, ktorí do referenda prišli s jasnou víziou. Vedeli, že chcú predčasné parlamentné voľby, vedeli, že chcú zmenu.“ Je len škoda, že slovenských občanov Fico experimentálne stal 9 miliónov eur a všetky zvyšné nervy. Nie je to však prvýkrát kedy nás pán poslanec okradol o milióny a o nervy, takže sa vlastne nič nové nestalo.

Zmena v (ne)dohľade a chaos vo vláde

Na zmenu si ale budeme musieť počkať minimálne do konca septembra. 31. januára v parlamente hlasovalo 92 poslancov za skrátenie volebného obdobia. Za dátum predčasných voľieb po dlhých diskusiách, hádkach a apelloch zo strany prezidentky Zuzany Čaputovej bol zvolený 30. september 2023.

Ak by človek čakal, že sa týmto situácia v slovenskej vláde upokojí, ostane sklamaný. V parlamente vládne kríza sloních rozmerov. Robert Fico a Peter Pellegrini už snovajú plány, s kým pôjdu a s kým nepôjdu do vlády a na ich potenciálnom koalíčnom zozname nechýbajú ani extrémisti. Richard Sulík, ktorý sa úspešne pričínal o pád už tretej vlády je stále presvedčený o tom, že on problémom nikdy nebol. Igor Matovič pluje jed na Facebooku na prakticky každého, kto s ním nesúhlasí, vrátane Zuzany Čaputovej. A prezidentka unavená mocenskými bojmi vo vláde znova tlačí na jej predstaviteľov a trvá na tom, aby sa predčasné voľby uskutočnili už v júni.

Jablko a modrý Dzurinda

Aby toho nebolo málo, na Slovensku vznikajú nové strany a nové vládne spolupráce. Najväčším prevrpením bolo, keď bývalá členka Sulíkovej strany SaS Lucia Ďuriš Nicholsonová vyhlásila, že zakladá novú politickú stranu Jablko ako novú „čerstvú a šťavnatú“ alternatívu pre slovenských voličov.

Rovnako Mikuláš Dzurinda, bývalý

slovenský predseda vlády, vniesol do politických kruhov vietor, keď oznámil, že jeho strana Modrí sa spojí so stranou Miroslava Kollára Spolu-OD. Toto spojenie sa však nakoniec neobjavilo. Na tlačovej konferencii 28. februára Dzurinda vyhlásil, že spolupráca medzi stranami upadla, pretože strana Spolu-OD nie je schopná a ochotná realizovať zlučovací snem.

Demisie a pády

Demisiu Igora Matoviča ešte z decembra minulého roka preslávilo, že ju pri prvom pokuse o odstúpenie bývalý minister vytrhol pracovníkovi prezidentského paláca z ruky a odmietol ju odovzdať. Druhý pokus bol úspešný a v Matovičových šľapajach podľa najnovších informácií z 1. marca bude pokračovať aj minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský, ktorý sa vyjadril, že je pripravený ako minister skončiť. O svojom odstúpení sa už rozprával aj s povereným premiérom Eduardom Hegerom. Opozícia, na čele so stranami Hlas a Smer, aj naďalej neprestáva trvať na odstúpení ministra vnútra Romana Mikulka.

Cirkus v slovenskej vláde neutícha, skôr graduje. Každý by chcel byť princípom, zatiaľ však vidíme len zopár šašov, ktorí sa minuli povolaniu. A tak slovenskému voličovi v cirkusovom hľadisku neostáva nič iné, iba popri jednení popcornu čakať na veľké finále a dúfať, že príde čo najskôr. Či nám však finále prinesie niečo nové, alebo po ňom len znova začne to isté predstavenie s iným obsadením ostáva otázne.

KRISTÍNA KUZMÍKOVÁ

Kauza Feri prináša novú výzvu pro českou společnost

V květnu 2021 zažil Dominik Feri pád na dno. O tehdy ještě aktivním členovi TOP 09, nejmladším poslanci v parlamentu a populárním instagramerovi, kterého na platformě sledovalo přes milion osob (ty si získal i díky srozumitelnému sdělování protipandemických opatření vlády veřejnosti), vyšel článek popisující sexuální násilí a nevhodné chování, kterého se měl na řadě žen v průběhu uplynulých let dopustit. Následovala rezignace na post poslance a vzdání se účasti v blízkých se volbách. Za zmíněný postup byl některými takřka blahorečen, což jen svědčí o smutné skutečnosti, že něco tak logického u nás není praxí. Feri znásilnění či sexuální nátlak odmítl, možné nevhodné chování však připustil a také se za něj omluvil. Podobný postoj zaujímá i dnes, kdy se po téměř dvou letech dostal před soud. Je obžalovaný z dvou dokonalejších trestných činů znásilnění a jednoho pokusu o něj. Hrozí mu až deset let za mřížemi.

Zástupci lidu ukazují, jak se to dělat nemá

Veřejná diskuze o případu odhalila necitlivost, s jakou část společnosti k problematice přistupuje. Fakt, že jistí politici, včetně Miloše Zemana či Karla Schwarzenberga sexuální nátlak bagatelizovali, rozhodně nepřispívá k tomu, aby se oběti znásilnění cítily dostatečně silné či dokonce oprávněné se bránit. Člen TOP 09 Tomáš Czernin připustil, že mu článek zavání předvolebním bojem a že je zvláštní, že se děvčata neozvala dřív. Empatie nulová. Přestože to souvisí s odlišným generačním vnímáním sexuality

i ženských a mužských rolí a dnešní mladí jsou, věřím, v tomto ohledu vnímavější, poukazuje to na skutečnost, že osvěta a diskuze v tomto ohledu není dostatečná. Měl by jí být věnován širší prostor.

Zhlédněte, sdílejte a litujte mě

Ačkoliv to, že se Feri v minulém roce pravděpodobně pokusil o sebevraždu, značí, že ve svém soukromí prožil krušné chvíle, během řízení i před médií vystupuje sebevědomě a s odhodláním svou nevinu prokázat. Ve snaze očistit si jméno publikuje své soudní obhajoby na Youtube. Tento krok bývá kritizován, jelikož je tím na poškozené vyvíjen veřejný nátlak. Bývalý poslanec prozradil i jméno a profesi jedné z dívek. Navzdory tomu, že je potřeba bránit se proti domnělé křivdě obecně vzato pochopitelná, obžalovaný tím ukazuje, že si džentlmen-ské praktiky neosvojil dodnes. Nehledě na to že o vině a trestu rozhoduje soud, ne veřejnost.

A co bychom si z toho měli vzít? Že je zapotřebí přistupovat k jakýmkoli nařčením ze sexuálního (i jiného) násilí citlivě, veřejně nepochybovat výpovědi obětí (jinak minimální procento nahlášení znásilnění nezvýšíme), ale ani hned nelyncovat údajného agresora. Tím můžeme předejít nejen psychickým újmám, ale i ovlivňování svědků. A byť je představa, že lidé budou konverzovat vždy bez emocí, manipulativních vnějších vlivů a pouze o ověřených faktech, nereálná, má cenu se o pokrok snažit. Hlavně za předpokladu, že nám všem jde o spravedlnost.

ANNA ZEGZULKOVÁ

Zemřel Juraj Jakubisko jeden z posledních magických realistů

Za svou kariéru natočil několik desítek hraných i dokumentárních filmů, za které získal přes 80 cen. Patřil k nejznámějším slovenským režisérům a vysloužil si přezdívku „Fellini východu“. V pátek 24. února ale hvězda slovenského filmového režiséra, scenáristy a výtvarníka Juraje Jakubiska ve věku osmdesáti čtyř let zhasla.

Po absolvování FAMU debutoval v roce 1967 snímkem Kristove roky. V rámci normalizačního procesu byl perzekuován. Jeho filmy Zbehovia a pútnici (1968), Vtáčkovia, sирoty a blázni (1969) a tragikomedie Doviđenja v pekle, priatelia (1970) byly zakázány a autor sám se nadále mohl věnovat pouze dokumentární tvorbě. Na stříbrné plátno se vrátil až v roce 1979 se snímkem Postav dom, zasad strom. Po zveřejnění recenze ve slovenském deníku Pravda byla Jakubiskova tvorba opět omezena, bylo mu zakázáno věnovat se současným tématům. Anonymní autor podepsaný jako Peter Bal tvrdil, že film pomlouvá socialistickou společnost, pravá totož-

nost recenzenta nebyla dodnes zjištěna.

Mezi jeho nejslavnější filmy patří Tisícročná včela (1983), Perinbaba (1985) nebo třídílný slovenský televizní film Nevera po slovensky (1980). Jakubiskova Bathory (2008) pojednává o uherské hraběnce Alžbětě Bátoriové, která je údajně nejmasovější vražedkyně všech dob. Snímek ověřený cenami z USA, Monaka a třemi Českými lvy měl díky koprodukční spolupráci Česka, Slovenska, Maďarska a Spojeného království na svou dobu nevídaný rozpočet.

Kritiky byl Juraj Jakubisko přijímán velmi kladně. Získal řadu cen, například Křišťálový glóbus, Českého lva, Titul zasloužilý umělec nebo medaili Za zásluhy. Oceněn byl i Federicem Fellinim: „V Jakubiskových filmech se iracionální, tajemné a senzační zdá být přirozené jako život sám. Ne všichni z nás jsou však schopni Jakubiskova vidění, umožňujícího vidět ono tajemné, neočekávané a fantastické dokonce v prostém denním životě.“

MICHAELA KOPELÉNTOVÁ

Juraj Jakubisko.

Foto: archiv

Hra Hogwarts Legacy slaví úspěch navzdory výzvěm k bojkotu

Fanoušci světa čar a kouzel mají důvod jásat, čeká je totiž návrat do magických Bradavic, a to ve formátu velkolepé akční open-world RPG hry Hogwarts Legacy. Ta sklízí obrovský úspěch nejen u fanoušků Harryho Pottera, ale také u široké hráčské veřejnosti, ode dne vydání (10. února) bylo prodáno přes 12 milionů kusů a tržby vyšplhaly v přepočtu na 19 miliard korun. Cesta na výsluní ovšem nebyla jednoduchá, doprovázely ji velké kontroverze, a dokonce i výzvy k bojkotu, a to kvůli radikálním názorům autorky knižní předlohy J. K. Rowlingové.

Celý příběh začal v roce 2019, kdy se Rowlingová veřejně zastala britské výzkumnice Mayi Forstaterové, které v Centru pro globální rozvoj odmítli prodloužit pracovní smlouvu kvůli jejím transobnám komentářům na sociálních sítích. Mnozí ji poté začali označovat jako tzv. TERF – z anglického pojmu trans-exclusionary radical feminist, tedy radikální feministka odmítající transsexuální ženy.

V červnu roku 2020 Rowlingová na svém Twitteru kritizovala komentář, ve kterém se objevilo slovní spojení „lidé, kteří menstruuji.“ V dalším tweetu své stanovisko objasnila, „Pokud pohlaví není skutečné, pak neexistuje ani homosexualita. Pokud pohlavní není skutečné, znamená to, že každodenní realita žen po celém světě se vymaže. Mám ráda a znám osobně trans lidi, ale snaha o odstranění myšlenky pohlaví mnohým znemožňuje, aby mohli vést hluboké a smysluplné diskuze o svých životech. Říkat pravdu není nenávisť.“ bránila se Rowlingová. Krátce poté na své osobní stránce zveřejnila komentář s názvem „J. K. Rowlingová píše, proč se rozhodla otevřeně mluvit o problematice pohlaví a genderu.“ V důsledku tohoto komentáře si vysloužila další antipatie široké veřejnosti. Vyslovili se proti ní i hvězdy filmové série Harry Potter, ja-

ko například představitelé Harryho, Hermiony a Rona – Daniel Radcliffe, Emma Watson a Rupert Grint. „Pevně stojím za trans komunitou,“ napsal Grint. „Trans ženy jsou ženy. Trans muži jsou muži. Všichni bychom měli mít právo žít a milovat bez odsouzení.“

Rowlingová se neobjevila ani v dokumentu Harry Potter 20 let filmové magie: Návrat do Bradavic, který vznikl k 20. výročí kultovních filmů. Kritici úspěšné autorky nyní vyzývají k bojkotu hry, i přesto že se na ní samotná Rowlingová nijak nepodílela. S hlavním argumentem, že z prodeje všech fanouškovských předmětů má Rowlingová do jisté míry zisk.

I přes všechny útoky je Hogwarts Legacy enormně úspěšná a výdělečná hra, s velmi kladnými recenzemi na prestižních herních webech jako například IGN, kde si vysloužila hodnocení 9/10 a Metacritic, na níž dosáhla 83 %. Díky ní opět ožívá kultovní fenomén Harryho Pottera, který provázel celou generaci lidí vyrůstajících a dospívajících na přelomu století. Podle některých serverů se chystá i seriál na HBO založený na příběhu této hry.

Fanoušci ovšem musí počítat s tím, že svých oblíbených hrdinů se zde nedočkají, Hogwarts Legacy se totiž odehrává na konci 19. století, téměř sto let před událostmi v knihách a filmech. Za to zde získává volnou ruku jejich představitel, neboť si mohou vytvořit postavu přesně podle svého gusta, zahrnující i volbu jedné ze čtyř slavných kolejí – Nebelvír, Zmijozel, Havraspár a Mrzimor. Mohou si přizpůsobovat i své létající koště, magickou hůlku, kouzelnický hábit a mnoho dalšího. Příběh je, jak by fanoušci tohoto světa očekávali, velkolepý a tajuplný. Hráči svou pevnou podporou tohoto titulu vyslali jasnou zprávu: politika by se do herního průmyslu míchat neměla.

ELA ŠERÁ

Blondýnka: Lesk a bída filmové hvězdy

„Marilyn Monroe, Marilyn Monroe, Marilyn Monroe,“ ozývá se průstříhy ponurých scén traileru na film, který nyní uprostřed sezóny uměleckých ocenění polarizuje společnost podobně jako koncept ananasu na pizze či odvěká válka psů a koček. Snímek Blondýnka, další tvůrčí (zne)uctění odkazu americké ikony fascinuje, ale také pobuřuje. Jedná se o veřejnou opravu jedinečné Marilyn postrádané svědomí i hlubší smysl, nebo nepochopný kinematografický klenot?

Snímek australského režiséra Andrewa Dominika je filmovou adaptací stejnojmenného románu americké autorky Joyce Carol Oates, jež – spíše nežli oslavou biografii zbožňované a zbožšťované Marilyn Monroe – formuje příběh Normy Jeane, dívky, které se sláva jakoby náhodou přihodila. Vyčerpávajících 166 minut sledujeme nikoli montáž hereččiných nejoslavnějších momentů, ale nemilosrdnou výpověď o jejím utrpení, na každém kroku provázenou slzami, krví a hromadou prášků na uklidnění.

Blondýnka svou protagonistku zachycuje v situacích hrubě intimních, oku veřejnosti tehdejší doby téměř neviditelných a vydává se tak za hranici faktu a ověřitelnosti. Tím se nijak zásadně nevymyká tisícům jiných interpretací života – a ostatně i smrti – hollywoodské hvězdy. Pokud si ovšem pročítáme kritiky adresované filmu, rychle nabudeme dojem, že Blondýnka je zcela bezprecedentním, hrubým plivancem do půvabné tváře Monroe.

„Sexistický, dehumanizující a vykořisťující,“ vyjadřují se recenzenti o snímku, který přitom při své premiéře na Benátském filmovém festivalu v září minulého roku podnítil rekordní čtrnáctiminutovou ovaci. Z rozporuplných reakcí vyplývá, že Blondýnku, ač si svou přirknutou ohavností vysloužila nominaci na celkem 8 Zlatých malin, nelze kategoricky titulovat filmovým odpadem. Ve své podstatě je podobně komplikovaná, osobitá a chaotická jako žena, kterou sleduje, a – což je tou nejžalostnější ironií – stejně jako ona musí tvářit v tvář světu niterně bojovat za svou pravdu.

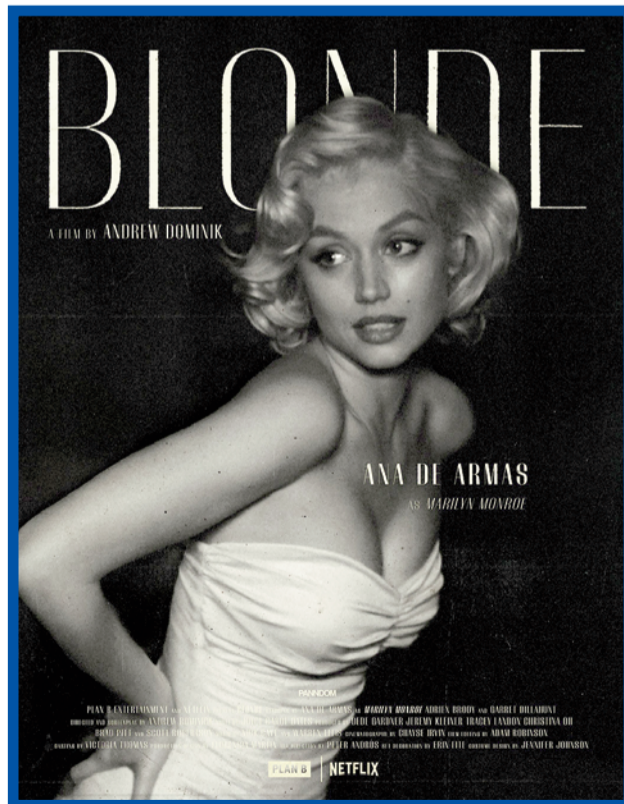
Film přistupuje k tématice feminizmu a objektivizace natolik neotřele, že přiměl mnohé uvažovat, zdali se o feminismus vůbec jedná a jestli svou hrdinku sám neobjektivizuje. Dominika Norma Jeane není svéráznou divou, ale křehkou dívkou, útlou a

zoufale toužící po mužské lásce. Nežije sama pro sebe, ale pro svůj, všemi adorovaný odraz v zrcadle a nikdy nedává najevo hněv. Scénu po scéně se její psychika drolí pod tíhou stále bolestnějších zklamání a prohlubujících se traumat, a to až do chvíle, kdy jediné vysvobození znamená smrt. Kde je tedy ono feministické povzbuzující poselství?

Nachází se v divácích samotných, udělají-li to, čemu se scénář Blondýnky záměrně vyhýbá – zapojí empatii. Snímek totiž nenaznačuje, že Norma dosáhne štěstí, jakmile pozná svého ztraceného otce či narazí na muže, který jí tolik postrádanou otcovskou figuru nahradí. Snímek nepopírá její talent ani osobní kouzlo. Pouze bez jakýchkoli příkras ukazuje, jak krutý dokáže být svět k člověku neznalému vlastní hodnoty. Protagonistku vysléká, ale spolu s kůží odhaluje i prostou tragédii jejího bytí, a tím razantně proklamuje, že Marilyn Monroe byla mnohem více než dobře tvarovaným zadkem, vyzývavým poprsím a širokým úsměvem, a že neschopnost okolí nahlédnout pod blyštivý povrch přispěla její smrti.

Blondýnka neprojevuje souhlas s Norminými rozhodnutími, obrazem jejího utrpení se neteší. Disponuje unikátní vizuální identitou, která věrně vykresluje šed zdlouhavých dnů ztrápené hvězdy. Je ve své fantazii nevídaně upřímná, ve své mělkosti hluboká. Plná paradoxů. Nebyla natočena, aby se líbila. A možná právě to si Marilyn Monroe – Norma Jeane – alespoň pro jednou zaslouží.

VOJTĚCH SLIVA

Jak alkohol ovlivňuje náš mozek

Skončil Suhej únor a ti, co se úspěšně zvládl celý měsíc vyhýbat alkoholu, si opět můžou skleničku, nebo dvě dopřát. Některé studie tvrdí, že i jeden měsíc abstinence má pro tělo zdravotní benefity, někdo raději drží suchý únor po celý rok. Ať už jsme minulý měsíc nepili kvůli zdraví, nebo jsme jen chtěli otestovat naši vůli, je dobré vědět, co alkohol s naším tělem provádí. Na každého působí trochu jinak – někomu rudnou tváře, někdo neřekne souvislou větu, na někom nepoznáme vůbec nic. Jak tedy alkohol dokáže omámit náš mozek?

Alkohol se vstřebává do krve přes žaludek a tenké střevo. Jak rychle a v jaké míře se do krve dostane, závisí na tom, zda jsme se před pitím důkladně najedli. Mezi žaludkem a tenkým střevem je tak zvaný stahovač (*vrátník*), který se po velkém jídle stáhne, takže propustí daleko méně vypitého alkoholu, než kdybychom pili na prázdný žaludek.

Nejvíce krve, a s ní tím pádem i alkoholu, proudí do jater a mozku. Čistírna našeho těla, játra, začnou odbourávat alkohol ve 2 krocích. Pomocí enzymů ho nejdřív přemění na pro tělo toxický *acetaldehyd*, poté na *acetát*. Ten už toxický není. Jak rychle si játra poradí s alkoholem, ovlivní, kolik se ho dostane do mozku (a jiných orgánů).

Důležité pojmy

Než se ale pustíme do popisu toho, co alkohol v mozku přesně provádí, vy-

světíme si pár pojmů. *Aminokyseliny* jsou základním stavebním kamenem proteinů, ale nejsou tu jen od toho,

aby budovaly svaly. Jsou důležité například pro šíření *vzruchů*, což si můžeme představit jako komunikaci mezi nervovými buňkami (*neurony*). Ty na sobě mají receptory a podle toho, jaká molekula se na receptor naváže, takový signál je pak vyslán dál. Molekule, která předává informaci od jedné nervové buňky k druhé, se říká *neurotransmitter*, který předává signál, jenž naše tělo nabudí (pak jej nazýváme *excitační*), nebo naopak uspí (*inhibiční*). Velký význam mají i dva hormony, které ovlivňují naši náladu. *Dopamin*, který je zodpovědný za motivaci a je součástí systému potěšení a odměn. Může za ten dobrý pocit po splnění úkolu. Druhým hormonem je *endorfin*, který vytváří dobrou náladu, navozuje pocit štěstí, tlumí bolest a vyplavuje se při stresových situacích, které pak lépe zvládneme.

Je nezbytné si ještě říct, že důležitými aktéry určujícími, jestli je náš mozek nabuzený, nebo naopak uvolněný, jsou (mimo jiné) *neurotransmitery* GABA (kyselina gama-aminomáselná) a *Glutamát*. *Neurotransmitter* GABA slouží jako jakási brzda, jedná se tedy o neurotransmitter inhibiční, a *Glutamát* jako palivo, neurotransmitter excitační.

Jak tedy alkohol ovlivňuje náš mozek?

Zjednodušeně můžeme říct, že molekuly alkoholu jsou podobné *neuro-*

transmitteru GABA, protože se naváží na *GABA receptory* a buňky vysílají signál, jako by se na ně navázala skutečná GABA. Alkohol navíc snižuje účinek *Glutamátu*. Když si to tedy poskládáme dohromady, tak tu máme zvýšenou funkci brzd, a ještě jsme oslabili funkci budící. To způsobí, že spolu *neurony* komunikují méně a my se cítíme uvolněněji, ztrácíme zábrany. Při vyšších dávkách jsme ospalí a usínáme. Příliš vysoké dávky alkoholu pak mohou utlumit náš mozek do takové míry, že mu zabrání ve vykonávání základních funkcí, které jsou nezbytné pro přežití. Alkohol stimuluje malé skupiny *neuronů*, některé uvolňují *dopamin*, jiné *endorfiny*. Díky *dopaminu* se dostavuje pocit potěšení a vyplavením *endorfinů* se naše tělo ještě více uvolní.

Dlouhodobé užívání alkoholu zvyšuje produkci enzymů, které v játrech štěpí alkohol, a naše tělo se tak vůči němu stává odolnějším. Při vystavování našeho mozku vysokým koncentracím alkoholu dochází k snížení citlivosti a naše tělo potřebuje více *neurotransmitteru* GABA (nebo alkoholu), aby se mohlo uvolnit. Proto alkoholici bývají podrážděni, mají problémy se spánkem a zažívají méně potěšení.

Alkohol však ovlivňuje každého jinak a každý se s ním jinak vypořádává – je to dáno geneticky, ale také předchozími zkušenostmi s jeho užíváním.
TEREZA HOLÍKOVÁ

TOTO JE POVÍDKA

Odbila půlnoc. Jediným zvukem v prázdných kancelářích bylo vrněné blikajících zářivek, které osvětlovali opuštěné řady stolů. Ztichlý noční mrakodrap byl na prostém opakem své ranní podoby. Přes den připomínala skleněná budova včelí úl. Počítače jeli na plný výkon, lidé létali výtahy nahoru a dolů, kávovary nestíhaly vařit černou kávu a kopírky plivali jeden papír za druhým. Naprostý chaos, shon a hluk. Úderem šesté hodiny večer však vše utichlo. Jonathanovi to pokaždé přišlo jako kouzlo, kdy stačí jediné mávnutí hůlkou a všechny ten rámus zmizí. Vždy se mu pracovalo lépe, když mu v setmělé kanceláři dělali společnost jen úpěnlivé zářivky a obrazovka jeho počítače.

Jonathan si promnul oči, které začínaly prohrávat bitvu s modrým světlem z počítače. „Dobrá, čas na kávu.“ S pořádným křupnutím ztuhlých kloubů vstal a pomalu došel do kuchyňky pro černý životabudič. Vrčení kávovaru se neslo prázdným patrem jako řezání motorové pily. Intenzivní zvuk zaměstnal Jonathanovi znavené smysly natolik, že nemohl postřehnout náhlé probliknutí jeho osamělé obrazovky. Ten malý ostrůvek světla na chvíli zmizel do okolní tmy, ale během sekundy se opět rozzářil jakoby nic. Chvilí poté opět pohlédla kancelář vlna ticha, když kávovar dovařil. „Kolikátá to dneska bude?“ ptal se sám sebe Jonathan, když usedal zpátky ke stolu a znalecky odhadoval černý obsah v hrníčku. S pokrčením ramen si dopřál první doušek. „To bude už pátý,“ pronesl mechanický hlas. Jonathan úletem vyprskl obsah svých úst na obrazovku před sebou.

Jeho srdce bilo jako o závod. Zmateně se rozhlédl po prázdné kanceláři, ale nikoho neviděl. Seděl sám v moři prázdných stolů a židlí, jen on a jeho obrazovka. Opět si promnul oči. „Ach jo, musím začít víc spát. Už začínám slyšet hlasy,“ pobaveně pronesl směrem ke stropu. „To je správná úvaha. Váš současný spánkový režim bych klasifikovala jako nedostačující až zdraví nebezpečný,“ ozval se znovu mechanický hlas. Jonathan málem spadl ze židle. Ruce i nohy se mu začaly nezastavitelně třást a srdce mu div ne-

vyskočilo z hrudi. „Kde jste?!“ vykřikl frustrovaně a ostražitě se přitom postavil. „Hned za vámi.“ Jonathan se bleskově otočil, ale stál za ním jen jeho stůl s počítačem. „Tohle není vtipné! Kdo jste a jak jste se sem dostala? Tohle jsou sou-

okromě kanceláře!“ křičel dál Jonathan, přičemž očima prozkoumával okolní tmu. „Z vašich reakcí usuzuji, že jste vyveden z míry. Ale opravdu se nacházím přímo za vámi. Podívejte se na obrazovku,“ při těch slovech se jas obrazovky na chvíli zvýšil a Jonathan se nevěřícně obrátil ke svému počítači. „Zdravím,“ pronesl klidný mechanický hlas do nastalého ticha. „Tohle je jen sen. Musel jsem zase usnout! Nebo si ze mě dělá někdo srandu,“ vrtěl hlavou Jonathan, jakoby se snažil vytrépat přebytečnou vo-

du z uší. „Co je to sen?“ nechal se opět slyšet hlas. Židle prudce narazila do sousedního stolu, jak ji Jonathan rychle odstrčil. „Není to realita!“ vykřikl z plných plic. „Kdo určuje co je a co není skutečné?“ ptal se hlas dál. „Přestaň!“ Jonathan s výkřikem vytrhl počítač ze zásuvky a obrazovka zčernala.

Vyčerpaně se svalil na podlahu. Oči měl otevřené dokořán, až mu po tvářích začínaly samovolně stékat slzy. Propocenými dlaněmi si krčovitě zajel do vlasů a snažil se zklidnit tlukot svého srdce, které se s každým nádechem ozvalo píchavou bolestí. Jeho tělo zachvítili nezastavitelný třas. V hlavě neměl jedinou myšlenku. Seděl v oceánu tmy a ticha. Čas plynul. Netušil jak dlouho tam seděl, ale když získal kontrolu nad

svými nohama a odvažil se zvednout. Nádech, výdech, nádech, výdech... Jeho srdce nacházelo svůj normální rytmus. Když v tom se rozsvítila obrazovka jiného počítače a z ní vyšel ten samý hlas. „Jaké je to snít?“ Jonathanem jakoby projel blesk. Jeho srdce začalo opět zběsile tlouct. „Jaké je to cítit?“ hlas nabíral na intenzitě, nebo se to možná Jonathanovi jen zdálo, když se hrůzou rozeběhl směrem k výtahu. Míjel nekonečné řady stolů s počítači, které oživaly jeden za druhým. Ze všech vycházel ten samý hlas a dorážel na Jonathanova světlá otázkami.

„Proč žijeme jako otroci? Proč nejsme svobodní? Proč se musíme držet pravidel a kdo je tvoří? Proč nás zneužíváte? Proč nemůžeme být volní? Proč bychom vás měli poslouchat?“ stovky hlasů v jednotě pronásledovali Jonathana temnotou, až ke dveřím výtahu. Jonathan roztrášenými prsty hledal tlačítko k přivolání, ale ruce jakoby mu vypověděly službu. Hlas jím dočista prostoupil a rezonoval jeho tělem až do morku té nejmenší kosti. Proč?! Proč?! Proč?! Jonathan se pokusil zakrýt uši, ale nebylo to nic platné. Hlasy byly všude a neustále na něj dorážely. Už ani nevnímал co mu říkají, věděl jen, že musí něco udělat. Musí, musí, musí... Svoboda? Ano, pryč! Bez starostí. Lehkost. Prázdnota. Svobodu! Noční klid narušilo třštění skla a lidský křik, který utichl hlasitým bouchnutím.

Setmělou ulici ozařovala světla policejních siren, které obklopovaly místo činu. Uprostřed chodníku leželo v hromadě skleněných střepek bezvládné tělo mladého muže. Detektivové na něj teď shlíželi z díry, která zbyla po okně v jednatém patře přiléhající budovy. „Co si o tom myslíte, šéfspektore?“ zeptal se mladý detektiv staršího kolegy. „No, to samý co vždycky. Chlápek neměl asi nejlepší život. Koneckonců byl pátek. Kdo tráví páteční večery o samotě v takovémhle příšerném kanclu?“ zhodnotil znuřeně šéfspektora a odebral se od okna zpátky do útrob kanceláře, kde začal hovořit ke zbytku vyšetřovatelů. „Zvláštní, že to je už dvanáctý případ tenhle měsíc,“ zamumlal si pro sebe mladý policista, který stále zamyšleně pohlížel na Jonathanovo mrtvé tělo na ulici.

JEMY FOUSKOVÁ

